

СТАНОВИЩЕ

от доц., д-р Теодора Ангелова Тричкова

Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания,
Българска академия на науките (ИБЕИ-БАН)

Член на научно жури, назначено със Заповед № 99/03.04.2023 г. на Директора на
Института по океанология при БАН (ИО-БАН), гр. Варна

по конкурс за заемане на академичната длъжност „Професор”, обявен в Държавен
вестник бр. 12 от 03.02.2023 г., по област на висше образование: 4. „Природни науки,
математика и информатика”, професионално направление: 4.3. „Биологически науки”,
научна специалност: „Хидробиология”, научно направление „Генетика на
хидробионти”, към секция „Биология и екология на морето“, ИО-БАН, гр. Варна

Доцент д-р Петя Павлова Иванова е единствен кандидат по обявения в Държавен
вестник бр. 12 от 03.02.2023 г. конкурс за заемане на академичната длъжност
„Професор” към научната секция „Биология и екология на морето”, ИО-БАН, гр.
Варна.

Доцент Иванова завърши Биологически факултет към СУ „Св. Климент
Охридски“, специализация „Хидробиология и опазване на водите“. Защитава дипломна
работа на тема „Генетичен полиморфизъм на миогените и мускулните естерази при
черноморския сафрид *Trachurus mediterraneus ponticus*“, която подготвя в Института по
рибни ресурси – гр. Варна при проф. д.б.н. Иван Доброволов, който по-късно става
неин научен ръководител и колега. Получава научната и образователна степен
„Доктор“ в Института по зоология при БАН с дисертация на тема: „Таксономия и
популационна инфраструктура на някои видове от семействата *Cobitidae*, *Atherinidae* и
Clupeidae (Pisces) в България“. Доцент Иванова има богат професионален опит, работи
последователно в Природонаучния музей – Варна, Института по рибни ресурси (ИРР),
Варна, и Института по океанология при БАН (ИО-БАН), заемайки длъжности като зам.
директор, ръководител на Секция по ихтиология и лаборатория по популационна
генетика (ИРР), научен секретар и зам. председател на Научния съвет (ИО-БАН), и др.
Участвала е и ръководила редица национални и международни проекти. Обучила е
няколко дипломанти и докторанти.

Научната продукция на кандидатката обхваща общо 99 научни публикации,
голяма част от които в международни и национални реферирани и индексирани
издания. От тях 8 публикации са свързани с дисертацията за придобиване на
образователната и научна степен „доктор“, а 35 публикации – с конкурса за заемане на
академичната длъжност „Доцент“.

В настоящия конкурс са представени общо 32 научни труда, както следва:

- 9 научни публикации в издания, реферирани и индексирани в WoS и Scopus (показател B4 – 148 точки);
- 21 научни публикации в издания, реферирани и индексирани в WoS и Scopus, извън хабилитационния труд, и една глава от книга (показател Г – 369 точки);
- Едно публикувано университетско учебно ръководство (Показател Е).

Допълнително са включени над 20 научни публикации, които не са оценявани, но са разгледани в научните приноси. Сред списанията, в които публикува доц. Иванова са престижни международни издания в областта на молекулярната биология, морската екология, ихтиологията, като *Molecular Ecology*, *Molecular Phylogenetics and Evolution*, *Journal of Fish Biology*, *Journal of Environmental Protection and Ecology*, *Mediterranean Marine Sciences*, *Frontiers in Marine Science*, *Nature Conservation*, *Aquatic Invasions* и др. Научните трудове на доц. Иванова са цитирани в 373 публикации, от които 273 (над 70%) в издания, реферирани и индексирани в WoS и Scopus (показател Д – 546 точки).

Оценката на представената научна, публикационна, научно-приложна и организационна дейност на кандидатката по конкурса напълно съответства и надвишава, по някои критерии (Д, Е) многократно, минималните национални изисквания за заемане на академична длъжност „Професор“ съгласно Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане, както и изискванията на БАН и ИО-БАН.

Доцент Петя Иванова е един от учените, които се отличават с изключително ясен профил на научноизследователската си дейност. Основните ѝ изследвания и научни приноси са в областта на популационната генетика и молекулярната таксономия на рибите. Тя започва работа в това направление още като студентка и по време на професионалния си път полага значителни усилия за развитието му в България, прилагайки нови методи и подходи. Полага значителни усилия за разработването на Лабораторията по популационна генетика в ИРР, а впоследствие създава и развива модерна Генетична лаборатория и в ИО-БАН. Понастоящем е международно признат учен в тази област.

Приносите на доц. Иванова имат както научно, така и научно-приложно и методическо значение. Някои от най-важните постижения са следните:

- Изяснена е таксономичната принадлежност на морски и сладководни видове риби (попчета, карагъз, зеленушки, калкан, барбуня, хибриди при есетровите риби) и други хидробионти (фитопланктон) чрез прилагането на генетични маркери (алозимни и ДНК);
- Установено е съвременното разпространение и филогенетичните връзки при ендемични видове риби (*Rutilus frisii*, видове от род *Atherina*);

- Установени са молекулярно-генетични маркери за определяне на родителски видове и хибридни биотипове при род *Cobitis*;
- Изучена е популационно-генетичната структура на стопански ценни видове риби в Черно море (калкан, хамсия, барбуня, паламуд, попчeta) чрез прилагане на генетични и морфометрични маркери, както и нови методи, като анализ на ДНК от околната среда;
- Оценено е състоянието на рибините популации в защитените зони НАТУРА 2000 по българското Черноморско крайбрежие;
- Систематизирана и актуализирана е наличната информация за видовия състав на черноморската ихтиофауна;
- Направен и периодично актуализиран е списъкът на чуждите и инвазивните чужди видове (ИЧВ) хидробионти пред българския бряг на Черно море; оценено е състоянието на популациите на 6 чужди и ИЧВ безгръбначни животни и риби във Варненския залив;
- Установени са нови параметри (морфометрични, меристични и генетично-бихимични) за определяне на чуждия вид кефал *Liza haematocheila*;
- Изучено е генетичното разнообразие и разпространението на инвазивния чужд вид сребристка каракуда в България;
- Оценено е въздействието на факторите на средата и различни заплахи (свръхексплоатацията на рибините ресурси, замърсяването с макро- и микропластмаси) върху популационната динамика и биологичното разнообразие в Черно море и р. Дунав.

Резултатите от изследванията на доц. Петя Иванова имат съществено значение: за оценка и опазване на застрашените видове, биологичното разнообразие и ресурсите в Черно море и вътрешните водоеми; за оценка на рибините запаси и разработването и прилагането на ефективни мерки за управление на риболова в Черно море; за разработване и въвеждане на програми за генетичен мониторинг и контрол на експлоатираните рибни ресурси; за разработване на система за наблюдение и ранно предупреждение и механизми за бърза реакция и управление по отношение на ИЧВ; за създаване на стратегия за намаляване на отпадъците и замърсяването и смекчаване на потенциалното им въздействие върху морските екосистеми и човешкото здраве; за развитието на марикультурите в България като екосистемна услуга с цел намаляване на антропогения натиск върху естествените рибни популации.

Познавам доц. Петя Иванова от студентските години в Биологическия факултет. По-късно сме работили заедно по различни задачи и проекти. Изключително удоволствие е да се работи с нея. Винаги е проявявала инициативност, стремеж към усъвършенстване, отговорност и професионализъм в работата, както и отзивчивост и коректност в отношенията с колегите.

Заключение

Представените от кандидатката материали по конкурса напълно отговарят на изискванията за заемане на академичната длъжност „Професор“ съгласно Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане, както и изискванията на БАН и ИО-БАН. Научните трудове показват задълбочени изследвания и оригинални научни приноси в областта на популационната генетика и молекулярната таксономия на рибите, които са получили международно признание. Приносите на доц. Иванова имат както научно, така и научно-приложно и методическо значение и допринасят за оценката и опазването на застрашените видове, биологичното разнообразие и околната среда в Черно море и вътрешните водоеми и разработването на програми от мерки за устойчиво използване и ефективно управление на морските рибни ресурси.

Всичко изложено дотук ми дава основание с пълна убеденост да препоръчам на Уважаемите членове на Научното жури да гласуват за присъждане на академичната длъжност „Професор“ по научна специалност „Хидробиология“, научно направление „Генетика на хидробионти“ към научна секция „Биология и екология на морето“, ИО-БАН, на д-р Петя Павлова Иванова.

София 30.05.2023 г.

Доц. д-р Теодора Тричкова